

Forfatter: Ewald, Johannes

Titel: Udrag fra Herr Panthakaks Historie og Meeninger

Citation: Ewald, Johannes: "Herr Panthakaks Historie og Meeninger", i Ewald, Johannes: *Herr Panthakaks Historie og Meeninger*, udg. af Johnny Kondrup, Det Danske Sprog- og Litteraturselskab, Borgen, i samarbejde med Nyt Dansk Litteraturselskab, cop. 1988, s. 210. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/catalog/adl-texts-ewald01dkval-shoot-idm140540295918736/facsimile.pdf> (tilgået 06. maj 2024)

Anvendt udgave: Herr Panthakaks Historie og Meeninger

Hlg. protestantisk opfattelse er der kun to sakramenter eller hellige handlinger: dåb og nadvor. Hlg. katolsk opfattelse er der syv. – *Men sæt den Fald*: men forudsæt det tilfælde. – *Orthodoxer*: retrogende, her protestanter. – *syncretistisk*: som vil forbinde to divergerende opfattelser, specielt religioner.

- 151 *den Augsburgske Confession*: den protestantiske trosbekendelse, forfattet af Philip Melancthon (1497-1560) og forelagt på rigsdagen i Augsburg 1530. Her blev den dog forkastet af et katolsk flertal. – *Doch! wo gerathe ich hin?*: tysk: Men hvor kommer jeg hen? Citat fra G.W. Rabeners (1714-71) satire *Von der wahren Beschaffenheit eines vernünftigen Bürgers* (Sätzen, 1764, I s. 70).
- 152 *den Spartanske Republik*: Militærstaten Sparta på Peloponnes fik i det 8. årh. f.Kr. en forfatning, iflg. hvilken al jord var statens ejendom og alle frue mænd havde pligt til at tjene staten som krigere. Der herskede streng (spartansk) disciplin, også blandt børnene, som blev opdraget under offentlig tilsyn. – *de Pensylvaniske Indbygger*: kvækerne, et kristent trossamfund uden formuleret trosbekendelse, men med anrpatri mod privat ejendomsret og militær. Samfundet grundlagdes 1650 i England, men pga. forfølgelser emigrerede talrige kvækere til Nordamerika, hvor de fik et fristed i kolonien Pennsylvania, grundlagt 1681 af deres leder William Penn. – *lagttaget*, her: hensyn.
- 153 *Axioma*: græsk: påstand, grundsetning som ikke behøver bevis – *ekvidere*: bortforklare, omgå. – *Propositio Maior*: latin: overordnet sætning eller første præmis i en logisk slutningskæde (syllogisme). – *atque ita ergo*: latin: men altså således; udtryk som betegner, at man tilføjer en undersætning (propositio minor) eller anden præmis til propositio maior. – *det syvende Bud*: Du må ikke stjele, jf. 2. Mosebog kap. 20. – *Harpax*: sendebud i komedien *Pseudolis* af den romerske dramatiker Plautus (ca. 250-184 f. Kr.). Narres i handlingens løb, ikke for penge, men for en pige. Ewald har snarere tænkt på Harpagon, titelpersonen i Molières (1622-73) komedie *Den Gernge*, der netop jamrer over et stjålet pengeskrin (4. akt scene 7).
- 154 *For-Maur*: værn. – *dehant*: forsigtig. – *Conservation*: fransk: bevarelse, opretholdelse. – *føjtene*: tjene (ved arbejde).